

Les absències

Irene Klein Fariza

Premi València Nova

TRANSIT

DEMÀ SERÀ UNA CANÇÓ

Et recordes al seient de darrere del cotxe pensant si aquell fora un bon dia per a morir i pensant després que potser no, que la setmana següent seria l'aniversari de Paula i que no, que no te'l volies perdre. També et recordes pensant que no sabies per què la desitjaves, la mort, que els de classe no en parlaven i que potser no estava bé, que els pares es posarien tristos si mories o si s'assabentaven que pensaves en ella i que la pensaves així, com una dona que t'acaronaria per sempre. Però a tu ja et passava, que de vegades desitjaves descansar i ja està. Que s'acabara tot amb una respiració. Una inspiració conscient i una expiració que et desunflara de vida. Era un desig profund, que venia de dins, de les entranyes. Et feia la sensació que eren els budells, els que t'ho demanaven a crits. Desitjaves que el sol travessara la finestra i et calfara el cos mentre l'oblit t'envaïra gradualment, apoderant-se de la teua existència.

Pensaves que amb aquell descans desapareixeria tot, i que *tot* també significava el neguit per si les

amigues et deixaven de parlar. Perquè tu, recordes, mai no eres prou bona per a elles. Perquè elles, recordes, sempre tenien alguna cosa millor: unes motxilles més noves; els cabells més llargs; forats a les orelles i arracades amb brillants; roba que no era heretada de les filles de les amigues de les mares; disfresses glamuroses per Carnestoltes cosides per les mares o per les iaies, i, sobretot, uns noms millors, uns noms amb la pronunciació dels quals se t'omplia tota la boca: Clara, Alba, Paula. No com Gretel, que no tenia cap *a* que li donara presència i que era un nom estrany, que ta mare et deia que la teua besàvia es deia així i que calia recordar d'on veníem, però per a tu només era un nom lleig sense *a*, i que no en tinguera, significava que de vegades no podies jugar, aquestes són les normes, et deien les amigues. I és que estava clar que un nom sense *a* era un nom de xiqueta sense amigues i per això moltes vegades no et deixaven jugar i et quedaves asseguda tota sola en un racó del pati menjant-te l'entrepà, i aleshores desitjaves dir-te Clara, Alba o Paula i t'adonaves que el que realment desitjaves era ser Clara, Alba o Paula.

I en aquell descans en què desapareixeria tot, també desapareixerien les ganes de plorar que et venien sempre que ensenyaves un dibuix a la mare i ella et

deia que estava bé, però tu sabies que no, perquè els teus dibuixos no eren com els de la mare ni estaven en exposicions ni res. Ni tampoc eren com els del teu cosí, que tot i que tampoc no estaven en exposicions ni res, es notava que eren d'un xiquet amb talent i ta mare també ho notava, que havia penjat dos dibuixos seus per casa, i els havia emmarcat i tot, i sempre ho deia, que era increïble com dibuixava.

Et recordes desitjant-la, la mort, com quan a l'estiu feia molta calor i volies un gelat i els pares et deien que no, que si en volies un, havia de ser després de dinar; perquè si no, no menjaries res, que ens coneixíem. I el menjar que no et menjaries per culpa del gelat era com el pla que et perdries amb la mort. La diferència era que al final el gelat sí que te'l menjaves, però la mort no arribava mai.

I el sol que entrava per la finestreta del cotxe i tu que havies de ser encara molt menuda perquè estava ta mare i perquè anaves en la cadireta roja que després canviàreu per una de més gran i això era quan passares a Primària, que tenies sis anys. I tot el sol a la cara, que a l'hivern et donava gustet i a l'estiu et molestava molt, que no teníeu aire condicionat, però no et podies canviar de costat, perquè la cadireta sempre es quedava al costat del conductor i aleshores la conductora encara

era la mare. Que això, en part, també t'agradava, perquè de tant en tant podies mirar-la tota concentrada al volant o estirar encara més el cap i mirar-te a tu mateixa a l'espill i mirar-te les pigues o fer ganyotes, i riure fluixet i fer encara més ganyotes sense poder parar el riure.

No et recordes pensant mètodes ni formes, sinó la mort com un fet que es poguera decidir, igual que es decideix portar vestit o pantalons; no vestir-te amb ells, posar-te'ls de forma activa, sinó portar-los. Com si hi haguera un pensament definitiu que et permetera deixar d'existir, assolir el no-res amb el desig d'esdevindre-hi.

No la desitjaves, la mort, quan passaves por, quan estaves enfadada o quan et trobaves angoixada. No la desitjaves, per exemple, a les nits, quan les ombres et feien creure que hi havia monstres a l'habitació, o quan pensaves que eixiria una mà de sota del llit que t'agafaria i t'enduria a les tenebres de l'infern, tinguera el significat que tinguera allò de les tenebres de l'infern, que tu li ho havies sentit dir a la iaia quan parlava del pecat i els pecadors. Tampoc no ho pensaves quan ton pare t'escridassava per haver trencat un got o no haver tancat la porta, que amb el corrent pega portada i que no t'he dit mil vegades que si les

finestres estan obertes les portes s'han de tancar? Ho pensaves amb la tranquil·litat, amb la tranquil·litat de trobar-te davant d'un plat fred damunt de la taula, sense la intenció d'acabar-te'l i amb l'ordre de no poder-te alçar de la cadira fins que no el tingueres buit i tu pensant en la mort, i ta mare fent la migdiada i ton pare llegint al sofà vigilant que no abandonares taula, i tu pensant en la mort i en el fet que era injust que els pares es pogueren deixar menjar al plat i tu no, i una altra vegada en la mort, per exemple. I la desitjaves sobretot al cotxe, amb la calor, tots en silenci de camí a cals iaïos, de vegades amb música o una ràdio de fons en què parlava gent que no t'interessava gens, però que al pare sí i el sol entrant per la finestra i tu amb els ulls tancats, pensant en ella.

També recordes parlar-ho amb el teu cosí, allò de la mort. De vegades us tombàveu a la gespa mirant el cel i us plantejàveu –o ell et plantejava– preguntes que us feien sentir grans. Que per què el cel era blau, que què seria més si mil o un milió o que si hi havia vida en altres planetes, que segur que sí perquè l'univers és inabastable, malgrat que vosaltres mateixos podíeu contindre'l en una mirada. Un dia et va preguntar si creies en Déu i tu li vas dir que no, i aleshores ell et va dir que alguna cosa devia haver-hi, que no podia ser

que fora tot tan gran, que algú devia haver-hi darrere de tot allò, que qui havia encés la primera flama si no era un ésser creador a qui podia anomenar Déu o com volguera. Tu te l'escoltaves i alhora senties la veu de ton pare dient que quan algú creia en Déu era per manca d'enteniment, que allò de creure en Déu era cosa del passat, i tu pensaves que tu no series una mancada d'enteniment de cap de les maneres i que això significava que no podies creure en Déu.

Un altre dia, un estiu més tard, probablement, t'ho va tornar a preguntar, que si creies en Déu, i tu li vas dir que sí, que sí que hi creies, i ell et va dir que ell no, que no era lògic i que no hi havia proves evidents, i que ell creia en la ciència, que si algun dia la ciència ho demostrava, que en podríeu parlar. Aleshores tu vas pensar que tu tampoc no hi creies, tot i que de vegades t'agradaria, però no en vas dir res, perquè no volies que pensara que canviaves d'opinió per ell, tot i que, de fet, havies dit que sí perquè ell l'any anterior t'havia dit que hi creia i allò era com els gelats, que tu sempre et volies demanar el que volia el teu cosí i ell sempre intentava no dir-te quin volia o canviava d'opinió a última hora perquè li feia ràbia que et copiasses, i amb els anys vas entendre que tu no en tenies gaire, de personalitat, i això et va fer llàstima, però

no aconseguies tindre'n, perquè sempre volies el que volia el teu cosí.

Va arribar un dia en què et va preguntar si pensaves en la mort. Tu no sabies què dir, perquè clar que pensaves en la mort, li vas dir, però que a quin tipus de pensament es referia, i ell et va dir que es referia a la teua mort, que si alguna vegada t'havia passat pel cap acabar amb tot i ja està. Fi. Tu li vas dir que no. Ell et va dir que ell sí, que de tant en tant, però que després s'adonava que tenia algun pla per al cap de setmana i sempre ho deixava per a més avant. No li vas dir que a tu també et passava, allò de pensar en la mort, tot i que t'haguera agradat compartir-ho, perquè per culpa de pensar-hi tenies un pes molt gran dins del pit que no sabies què fer-ne, i de vegades el pes era tan gran que no et deixava respirar i pareixia com si una taca de tinta negra t'impregnara la gola i havies d'engolir saliva molt ràpid per poder respirar una altra vegada. Però no digueres res, perquè no volies que pensara que t'estaves copiant i perquè en el fons sabies que allò no estava bé i preferies que no ho sabera ningú. Almenys, aquell dia vas comprendre que era cosa de família, perquè els amics de l'escola no pensaven en la mort i tant el teu cosí com tu sí. I també vas pensar que potser la vida era allò: no morir, no matar-se, no

acabar amb tot, posposar el final, tindre un pla per al cap de setmana, l'aniversari d'una amiga, per exemple, i que potser va ser això el que va passar amb el tio Joan, que es va quedar sense coses per fer ni el cap de setmana ni entre setmana ni res.

EL CIRC GRAN FELE

Cada Nadal anàvem a veure la mateixa companyia de circ: el circ Gran Fele. La carpa, la posaven per l'Albereda. Era molt menut, tant, que sovint teníem la sort que ens col·locaren a primera fila. Aleshores jo em recolzava en la barana que separava els artistes del públic, i la suor dels circenses i els colors d'un cel polièdric ens esguitaven fins a deixar-nos xopes.

El primer Nadal que no estava la mare, ja em sabia molts números de memòria i unes setmanes abans de les vacances vaig començar a repassar-los amb el desig de tornar-los a veure en directe. Sabia que el mag partiria una dona per la meitat i que la contorsionista aconseguiria clavar-se en la caixa; que cremarien un home en un bidó, que un encantador de serps faria que un escurçó es passejara pel seu cos i que l'acròbata volaria per un cel de colors vius triangulats: blau, groc, roig, verd, taronja; blau, groc, roig, verd, taronja, repassava el meu cap cada vegada que l'espectacle em deixava respirar. No tenia clar quin seria el meu nú-

mero, però somiava que aquell grup de gent m'acollira per a recórrer el món amb ells.

–Hem d'anar al circ perquè és Nadal. –No vaig deixar opció al dubte, ho vaig dir com una seqüència de lògica imperiosa.

–Sí, clar; si és Nadal, caldrà anar al circ.

Les paraules de mon pare em van mitigar la inquietud de pensar que com que sempre hi havia anat amb la mare, aquell any deixaria d'anar-hi. Del caliu d'aquella inquietud, es va encendre el nerviosisme de pensar en l'oportunitat de treballar al circ i d'imaginar el número que em tocava fer. Havia de pensar un número nou perquè em pogueren contractar, un número que només poguera fer jo. També pensava que me'n podia anar amb ells sense tindre número, que el meu espectacle fora vendre roses i begudes o acompanyar el públic als seients que marcava l'entrada. Vosté ací davant, vosté en tercera fila, els parells són per aquesta banda, practicava quan no em veia ningú. O ser la dona partida pel mag, perquè segur que el mag, després de l'espectacle, la podia reconstruir. O millor encara, potser podria tocar algun instrument al compàs de les contorsionistes, el mag i els pallassos.

Tots els anys hi havia un moment en què treien a l'escenari una persona del públic. Jo ho sabia i any rere

any desitjava ser aquella persona, que em triaren a mi. Aquell any, a més, volia aprofitar l'ocasió perquè descobriren unes aptituds que encaixaren en el circ i que gràcies a això em volgueren contractar. M'imaginava sorprendent-los amb una pirueta que mai no havia assajat.

Sempre que demanaven si hi havia un voluntari a la carpa, es podia escoltar un conjunt de veus que corejava «jo, jo, jo!», tots alhora, escandalosos, el que Glòria, la mestra de l'escola, anomenava enfadada «un guirigall, açò és un guirigall!». Una massa de veus baladrejava per tota la carpa que volia ser escollida, els dits apuntaven cap al sostre de colors i els més atrevits s'alçaven del seient com a forma de demostrar que ells mereixien sobre la resta aquella oportunitat. Mentre, jo arrunsava els muscles, obria els ulls, somreia ensenyant totes les dents i els forats que m'havia deixat la caiguda d'algunes d'elles, estirava el coll cap avant i assentia amb el cap com a forma de demanar que m'escolliren. De vegades, alçava un poc el dit, però mai per damunt del cap. Aquell any mon pare em va fer uns colpets a la cama i em va dir que vinga, demana eixir, que sé que ho estàs desitjant. Jo em vaig quedar amb el dit congelat a l'altura del muscle.

A l'eixida d'aquell primer any en què aní amb mon pare, em vaig trobar una professora de teatre que havia

tingut l'any anterior a l'extraescolar de l'escola. Carme, es deia. Estava saludant uns amics. Tot i que no l'havia reconeguda a l'escenari, pel vestit vaig saber que era una de les acròbates. En veure-la, vaig estirar la mànega de mon pare un parell de vegades i li vaig dir baixet que era Carme, la profe de teatre, que la mare la coneixia i que la volia saludar, que jo també volia ser acròbata. Així que ens vam quedar esperant darrere de la parella amb qui estava parlant. Carme ens va veure i em va fer un gest amb la mà d'espereu-vos que ara us salute. L'home de la parella era molt gran i tenia els cabells llargs i molt rullats, i vaig pensar que potser ell també volia treballar al circ, que podria fer de gegant, que jo, en canvi, no tenia res especial, que no tot el món es mereixia treballar al circ, que era una cosa que t'havies de guanyar o que havies de tindre aptituds especials i que el físic era important.

Quan la parella se'n va anar, Carme es va acostar a nosaltres i ens va desitjar un bon Nadal i un millor any, i que quina casualitat que estigueu ací. Mon pare li va dir que hi anàvem tots els anys i jo vaig pensar que la que hi anava tots els anys era jo, que ell era la primera vegada que hi anava. Després afegí que jo volia ser acròbata, que li ho acabava de dir, que la xiqueta, que diu que vol ser acròbata. Jo vaig dir que no, que

ja no, mentre feia moviments ràpids a esquerra i dreta amb el cap i em mig amagava darrere de mon pare.

–Però si m’ho acabes de dir.

–Doncs ja no.

–Qui l’entenga, que la compre –digué mon pare de mi i jo vaig pensar que sí, que això mateix, que em compraren, que em comprara el circ i que se m’emportaren per sempre, que volia deixar arrere el negre de casa, el negre dels ulls, el negre del cel i la foscor de tot.